

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

КАФЕДРА ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОГО СПІВУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

доц. Воскобойнікова Ю. В.

28 08 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сташевська І.О.

1.09. 2020 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Диригування»

Освітня програма — Музичне мистецтво

Спеціальність — хорове диригування

Галузь знань — 02 Культура і мистецтво

Ступінь вищої освіти – магістр

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	«Диригування»
2	Викладач	Бойко В.Г.
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	slava.regent@ukr.net
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
5	Рік підготовки	6
6	Семестр	11-12
7	Лекції (год.)	---
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	---
9	Самостійна робота (год.)	236 (денна форма навчання) 172 (заочна форма навчання)
10	Індивідуальна робота (год.)	52 (денна форма навчання) 44 (заочна форма навчання)
11	Кількість кредитів	9,6 (денна форма навчання) 7,2 (заочна форма навчання)
12	Загальна кількість годин	288 (денна форма навчання) 216 (заочна форма навчання)
13	Види поточного контролю	поточне опитування
14	Вид підсумкового контролю	екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

«Диригування» – одна з основних профілюючих дисциплін навчального плану у системі фахових дисциплін диригентсько-хорового циклу з професійної підготовки магістрів за галуззю знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». Предметом вивчення навчальної дисципліни «Диригування» є теоретичні засади хорового виконавства та культури вокально-хорового співу, виразові можливості хорової музики та закономірності хорового виконавства в цілому, практика співу в хоровому колективі та методичні принципи формування практичних навичок роботи з хором, що забезпечує процес виконавської освіти магістрів, формує їх професійний фаховий розвиток і є необхідним для майбутньої практичної музично-педагогічної творчості, музично-виконавської культури, спонукає до професійного росту та самовдосконалення. Окрім цього, дана навчальна дисципліна покликана сприяти формуванню у магістрів здібностей до самооцінки, самоконтролю та самореалізації.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Дисципліна «Диригування» функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку із багатьма суспільними науками (філософія, соціологія, педагогіка, психологія та ін.) та базується на вивченні таких музичних дисциплін: хорове диригування, хоровий клас, читання хорових

партитур, хорознавство, аранжування, постановка голосу, теорія музики, сольфеджіо, гармонія, фортепіано, аналіз музичної форми, музична психологія. Дисципліна «Диригування» є однією з профільюючих дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника як викладача.

Тісними є взаємозв'язки дисципліни «Диригування» з педагогічними та психологічними дисциплінами. Педагогіка покликана озброювати майбутніх викладачів логікою педагогічного мислення, методикою організації виховного процесу, технікою педагогічної майстерності. Вона надає магістрам професійних знань про особливості виховного процесу, уміння прогнозувати, проектувати і здійснювати навчально-виховний процес, оцінювати його ефективність. Психологія допомагає розібратися у функціонуванні психічних процесів, станів і властивостей людини знайти підхід до виконавців, розкрити їх творчі та особистісні здібності, проблеми самосвідомості, самооцінки. Соціальна психологія допомагає налагоджувати взаємини у хоровому колективі.

2.3. Мета вивчення дисципліни

Мета дисципліни: синтез та вдосконалення на новому більш високому рівні знань та умінь, які отримали студенти в лекційних курсах диригентсько-хорового циклу та на практичних заняттях із диригування та хорового класу.

2.4. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розвинути знання та навички студентів магістратури, необхідні для майбутньої творчої та викладацької діяльності за фахом у середніх та вищих навчальних закладах;
- розвинути та вдосконалити диригентсько-виконавські вміння та навички керування хоровим колективом, на підставі використання різноманітного за стилем та жанром високохудожнього репертуару;
- розвиток організаційних, педагогічних, загально-музичних та диригентсько-виконавських здібностей;
- удосконалення володіння диригентською технікою в усій її різноманітності: виразність диригування, артикуляція, фразування та виконавська драматургія хорового твору;
- визначення диригентських та виконавських труднощів та засоби їх подолання;
- моделювання керування хоровим виконанням у диригентському класі;
- володіння технікою репетиційної роботи та концертного виступу;
- знання елементів музичної мови, особливостей ритмічності як засобів, що створюють музичну фразеологію;
- знання особливостей виконання творів різних жанрів та стилів, уміння самостійно працювати з ними;
- володіння інтонаційно-стильовим та виконавським аналізом творів світової та української хорової спадщини;
- знайомство з більш широким спектром літератури з питань: теорії, історії та психології музичного виконавства, музичної педагогіки, музикознавства, психології музичного сприйняття, диригентсько-хорового виконавства.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства. Загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів;
- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції. Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Професійні компетентності:

- розвинути знання та навички студентів магістратури, необхідні для майбутньої творчої та викладацької діяльності за фахом у середніх та вищих навчальних закладах;

- розвинути та вдосконалити диригентсько-виконавські вміння та навички керування хором колективом, на підставі використання різноманітного за стилем та жанром високохудожнього репертуару;
- розвиток організаційних, педагогічних, загально-музичних та диригентсько-виконавських здібностей;
- удосконалення володіння диригентською технікою в усій її різноманітності: виразність диригування, артикуляція, фразування та виконавська драматургія хорового твору;
- визначення диригентських та виконавських труднощів та засоби їх подолання;
- моделювання керування хором виконанням у диригентському класі;
- володіння технікою репетиційної роботи та концертного виступу;
- знання елементів музичної мови, особливостей ритмічної інтонації як засобів, що створюють музичну фразеологію;
- знання особливостей виконання творів різних жанрів та стилів, умінь самостійно працювати з ними;
- володіння інтонаційно-стильовим та виконавським аналізом творів світової та української хорової спадщини;
- знайомство з більш широким спектром літератури з питань: теорії, історії та психології музичного виконавства, музичної педагогіки, музикознавства, психології музичного сприйняття, диригентсько-хорового виконавства.

2.6. Результати навчання

Програмові результати навчання:

- сформованість світогляду, активної громадянської позиції, загальної культури;
- знати зміст та завдання курсів спеціальних дисциплін хорового циклу;
- володіння системою наукових знань із дисциплін загальної та професійної підготовки. Знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей;
- знання мети, завдань, змісту, методів, організаційних форм і засобів вищої освіти, сутності процесів виховання, навчання й розвитку студентів вищої школи;
- здатність добирати ефективні й педагогічно доцільні форми та методи роботи із студентами;
- умінь здійснювати моніторинг якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з певної теми, контроль і оцінювання навчальних досягнень згідно з критеріями оцінювання та відповідно до державних вимог, визначених програмою з даної навчальної дисципліни;
- знати методичні прийоми подолання недоліків у професійній діяльності студента;
- знати науково-теоретичну літературу та літературу хорового фонду; базові терміни хорового циклу.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених магістрам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу магістра; у випадку не відпрацювання магістром усіх передбачених навчальним планом видів занять до екзамену він не допускається; пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання магістр та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тематика курсу					
Тема, план лекції	Форма заняття	Література	Завдання, год.		Вага оцінки
			денна	заочна	
Розділ I. Хорові твори епохи Відродження. Стиль Бароко.					
Тема 1. Хорові мініатюри та монументальні жанри епохи Відродження.	Інд.	1, 2, 6, 8, 41, 102	36	27	11 балів
Тема 2. Жанр мотету.	Інд.	6, 8, 32, 40, 41, 102	36	27	11 балів
Тема 3. Жанр мадригалу.	Інд.	16, 32, 39	36	27	11 балів
Тема 4. Виникнення нових жанрів стилю Бароко.	Інд.	41, 45, 57, 102	36	27	11 балів
Розділ II. Віденський класицизм. Школи романтичного напрямку. Духовна спадщина України. Твори композиторів XX – початку XXI ст.					
Тема 1. Робота над творами Й. Гайдна, В. Моцарта, Л. Бетховена.	Інд.	26, 31	36	27	13 балів
Тема 2. Монументальні жанри Й. Брамса, Р. Шумана, Г. Берліоза, Ш. Гуно.	Інд.	26, 31, 40, 50	36	27	13 балів
Тема 3. Партесні хорові концерти М. Ділецького, М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя.	Інд.	31, 40, 50	36	27	12 балів
Тема 4. Хорові твори Л. Дичко, Є. Станковича, В. Зубицького, В. Яковчука, М. Сидельнікова, Ю. Буцко, Б. Целковнікова, Е. Вайткера, К. Ністеда.	Інд.	26, 31, 40, 50	36	27	13 балів
Разом			288	216	95

5. Самостійна робота:

№ з/п	Тематика	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Система музичного мислення та засоби виразності (мелодія, ритм, темп, штрихи, динаміка, особливості диригентської пластики).	29	21
2.	Види та жанри хорової музики різних національних шкіл, епох, стильових напрямів.	29	21
3.	Основні поліфонічні школи епохи Відродження. Хорові жанри епохи Відродження.	29	21
4.	Основні принципи хорового виконавства стилю віденського класицизму.	31	23
5.	Стильові особливості шкіл романтичного напрямку.	29	21
6.	Самобутня традиція українського та російського співу <i>a cappella</i> .	29	21
7.	Методи європейського гармонічного художнього мислення в жанрі партесного хорового концерту.	31	23
8.	Полістилістичні тенденції у творах композиторів XX – початку XXI ст.	29	21
	Разом	236	172

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

- 1) взаємодія, вступ у комунікацію, здатність бути зрозумілим та толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості – диспути, бесіди тощо;
- 2) знання, розуміння та дотримування етичних принципів професійної діяльності диригента-хормейстера – поточне опитування, моделювання практичних професійних ситуацій з метою вирішення етичних дилем;
- 3) пояснення та прогнозування соціально-культурних змін на основі аналізу соціально-психологічних закономірностей та математичних методів опрацювання інформації – поточне опитування, екзамен;
- 4) демонстрація соціально відповідальної та свідомої поведінки, слідування гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності – студентські презентації та виступи на наукових заходах, групова дискусія.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Диригування» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

8. Методи навчання

1. Роз'яснення теоретичних питань.
2. Показ.
3. Обговорення.
4. Дискусії.
5. Ілюстративні методи.
6. Самостійна робота.
7. Інтерактивні методи.

9. Методи контролю

1. Поточний контроль.
2. Модульний контроль.
3. Усне опитування.
4. Письмове опитування.

10. Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74		D (задовільно)
60–64	задовільно	E (достатньо)
35–59		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34	незадовільно	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

Диригентсько-хорове виконавство:

1. Васина-Гроссман В. А. Дом Верди. Реквием / В. А. Васина-Гроссман. – М.:Музгиз. – 1956. – 54 с.
2. Безбородова Л. Дирижирование: учебное пособие для музыкальных вузов и колледжей / Л.А. Безбородова. – М.: Флинта, 2000. – 213 с.
3. Білявський С. Г. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі / С. Г. Білявський. – К.: Муз. Україна. – 1984. – 40 с.
4. Букреев И. С. Психологические предпосылки формирования творческой индивидуальности студента-дирижера: автореф. канд. Дисс. / И. С. Букреев. – М. – 1983. – 20 с.
5. Ершемский Г. Л. Содержание и структура исполнительских действий дирижера: автореф. канд. дисс. / Г. Л. Ершемский. – Л.: ЛГК, 1980. – 18 с.
6. Живов В. Л. Интерпретация хоровой музыки / В. Л. Живов. – М. – 1991.
7. Живов В. Л. Исполнительский анализ хорового произведения / В. Л. Живов. – М. – 1987. – 152 с.
8. Казачков С. А. От урока к концерту / С. А. Казачков. – Казань: изд-во Казан. ун-та. – 1967. – 164 с.
9. Лашенко А. П. Хоровая культура / А. П. Лашенко. – К.: Муз. Україна. – 1982.
10. Левандо П. П. Исполнительский анализ и интерпретация хорового произведения / П. П. Левандо // Работа дирижера над хоровой партитурой. – М. – 1985. – С. 36–62.
11. Мусин И. Я. О воспитании дирижера / И. Я. Мусин. – Л. – 1987. – 234 с.
12. Поляков О. І. Семіотичні особливості складових знакової системи диригування / О. І. Поляков // Питання диригентської майстерності. – упор. М. Канерштейн. – К.: Муз. Україна. – 1980. – С. 167–183.
13. Птица К. Б. Проблемы стиля и хоровое исполнительство / К. Б. Птица // Работа с хором. – М. – 1972. – 163 с.
14. Ражников В. Г. Психология творческого процесса дирижера: автореф. канд. дисс. / В. Г. Ражников. – М.: АПН СССР. – 1973. – 18 с.
15. Эстрина Т. А. Реализация навыков, полученных в классе дирижирования в практической работе с хором: автореф. канд. дисс. / Т. А. Эстрина. – М. – 1981. – 16 с.

Музичне виконавство та музична педагогіка:

1. Баренбойм Л. А. Как исполнять Моцарта? / Л. А. Баренбойм // Интерпретация Моцарта. – М. – 1972.
2. Браудо И. А. Артикуляция / И. А. Браудо. – Л. – 1973.
3. Гинзбург Л. С. На пути к теории / Л. С. Гинзбург // Дирижерское исполнительство. Практика, история // Состав. Л. Гинзбург. – М. – 1975.
4. Гинзбург Л.С. О работе над музыкальным произведением / Л. С. Гинзбург. – М. – 1968.
5. Корыхалова Н. П. Интерпретация музыки / Н. П. Корыхалова. – Л. – 1979.
6. Котляревский И. Музыкальное произведение: сущность, аспекты анализа / И. Котляревский. – Киев. – 1988.
7. Рабинович Д. А. Исполнитель и стиль / Д. А. Рабинович. – Вып. 1, 2. – М. – 1979; 1981.
8. Раппопорт С. Х. О вариантной множественности исполнительства / С. Х. Раппопорт // Музыкальное исполнительство. – Вып. 7. – М. – 1972.
9. Сахалтуева О. Ф. О некоторых закономерностях интонирования в связи с формой, динамикой и ладом / О. Ф. Сахалтуева // Труды кафедры теории музыки Московской государственной консерватории. – М. – 1960.
10. Шульпяков О. Ф. Музыкально-исполнительская техника и художественный образ / О. Ф. Шульпяков. – Л. – 1986.
11. Шульпяков О.Ф. О психофизическом единстве исполнительского искусства / О.Ф. Шульпяков // Вопросы теории и эстетики музыки. – Вып. 12. – Л. – 1973.

Допоміжні

Естетика, музикознавство, психологія музичного сприйняття:

1. Альберт Г. Моцарт / Г. Альберт. – М.: Музыка. – 1990.
2. Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс / Б. В. Асафьев. – Л. – 1971.
3. Ефименко А. Эволюция жанра реквиема в аспекте трактовки темы смерти (реквием эпохи романтизма): дисс. Канд. Искусств. / А. Ефименко. – К. – 1996.
4. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр: история и современность / М. Лобанова. – М. – 1990.
5. Мазель Л. Л. О системе музыкальных средств и некоторых принципах художественного воздействия музыки / Л. Л. Мазель // Интонация и музыкальный образ. – М. – 1967.
6. Михайлов М. К. Стиль в музыке / М. К. Михайлов. – Л. – 1976.
7. Оголевец А. С. Слово и музыка в вокально-драматических жанрах / А. С. Оголевец. – М. – 1960.
8. Симаков Н. Вокальные жанры эпохи Возрождения / Н. Симаков. – М. – 1985. – 360 с.
9. Скребков С. С. Художественные принципы музыкальных стилей / С. С. Скребков. – М. – 1973.
10. Хакимова А. Хор а'cappella / А. Хакимова // Историко-эстетические и теоретические вопросы жанра. – Ташкент. – 1992. – 158 с.
11. Цуккерман В. А. Целостный анализ музыкальных произведений и его методика / В. А. Цуккерман // Интонация и музыкальный образ. – М. – 1965.

Інформаційні ресурси:

Нотні збірки, учбова та учбово-методична література, сайти вищих та середніх навчальних закладів спеціалізації «Хорове диригування», міжнародні та всеукраїнські хорові форуми, хорові інформаційно-просвітницькі портали:

1. Безбородова Л. А. Дирижирование: учебное пособие – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.knigafund.ru/books/128568>
2. Белорусский хоровой портал – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://hor.by/methodus/bibliography/books-2/>

3. Богданова Т. С. Основы хороведения – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ale07.ru/music/notes/song/chorus/bogdanova.htm>
4. Виготський Л. С. Психологія мистецтва <http://ukrbooks.org/book5905.html>
5. Кузнецов Ю. М. Хороведение – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://horovedenie.ru/index.php/articles>
6. **Кустовский** Е. С. Дирижёрская техника на клиресе – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lib.eparhia-saratov.ru/books/10k/kustovsky/band-master/2.html>
7. Лучинина О. Музыкальная психология и педагогика. Конспекты лекций для студ. муз. вузов. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://samlib.ru/l/luchinina_o/muspsy.shtml
8. Методика комплексного воспитания вокально-речевой и эмоционально-двигательной культуры человека – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ogorodnov.info/>
9. Мир искусства резонансного пения – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.vmorozov.ru/>
10. Рожок В. І. Музика і сучасність. – К.: Книга Пам'яті України. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t>
11. D. Bell, D. Sharon. A Cappella Arranging. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://static1.squarespace.com/static/59bc42df2994ca3cbe4f96cc/t/59be1c97f09ca41fe88e6061/1505631385338/A+Cappella+Arranging+-+final+draft.pdf>
12. “Barbershop Arranging Manual” by the Barbershop Harmony Society [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.barbershop.org/files/documents/4053%20Directing%20a%20BBS.pdf>
13. <http://el-meridian.ru/book/>
14. http://kgamit.ru/library/editions/educational_literature.html
15. <http://www.ozon.ru/context/detail/id/6243710/>
16. <http://www.www4.com/w534/166566.htm>
17. http://www.by/notno-muzykalnaya_literatura/hor
18. <http://vd-foto.ru/torrent-64423.html>
19. <http://www.tsiac.ru/content/umk201112>
20. http://www.newtemper.com/kultura/muzyka/horovoe_dirizhирование